

Du kan legge skylda for mye på foreldrene dine.
Ditt valg av partner for eksempel.

G.13

Det viktigste valget

KJÆRLIGHETEN traff skuespiller Andrea Bræin Hovig (29) som en knyttneve i magen da hun så musiker Andreas Utnem (29) bak pianoet. 17 år gamle Andrea visste at det var ham hun ville ha. 12 år seinere er de fremdeles kjærester. Og nå skal de ha barn.
– Det sa bare pang. Jeg brukte et halvt år på å kapre ham. Jeg har aldri vært så målrettet, sier Andrea.

FORSKNING VISER at de fleste av oss velger en partner på samme alder, med samme intelligens, av samme rase, fra lik sosial klasse og med omtrent lik utdanning og religion. Dessuten tiltrekkes vi ofte av personer med holdninger som er like våre egne. Men hva er det som gjør at vi faller for akkurat den ene, som vi bestemmer oss for å dele resten av livet med?

Psykolog Anne-Lise Løvlie Schibbye har nylig utgitt boka «En dialektisk relasjonsforståelse», som blant annet handler om partnervalg. Hun mener det er sammenhenger mellom de relasjonene vi hadde som små og de valgene vi gjør som voksne. De første vi forholder oss til, er foreldrene våre. De lærer oss hvordan vi skal forholde oss til andre mennesker.

– I samspillet med foreldrene lærer vi en måte å forholde oss til andre på. Dette tilknytningsmønsteret blir vi trygge på. Det er det vi behersker, og det blir en del av vår identitet. Når vi skal velge partner seinere, vil vi ofte velge en som tillater oss å bruke det samme tilknytningsmønsteret som vi kjenner fra barnsbein av, sier Løvlie Schibbye.

– Hva betyr dette i det virkelige liv?

– La oss si at en mor ofte har vært avvisende mot barnet sitt. Da vil barnet lære at det må holde en viss avstand til mor. Dette blir et tilknytnings- og samspillsmønster vi kan se igjen som voksne. Da kan vi se at dette barnet som voksen velger en partner som trives med å holde en viss distanse. Slik kan vedkommende opprettholde et tilknytningsmønster som han eller hun føler seg trygg med, sier psykologen, som understreker at det ofte – ikke alltid – skjer slik.

VALGENE ER ofte delvis ubevisste. De færreste tenker på at valgene kan ha rot i barndommen.

– Vi har jo glemt mye av barndommen vår, og vi husker ikke de tilknytningsmønstrene vi utviklet den gangen. Men det ligger der, sier psykologen.

Hun tar et nytt eksempel. Hvis du har vokst opp i et hjem hvor det ikke var vanlig å være sint, kan det være med på å forme valget av partner.

– Hvis barnet stadig får signaler om at det ikke er akseptabelt å uttrykke sinne, vil det forsøke å la være. Ofte vil barnet som voksen velge en partner som er lik seg selv, en som aksepterer at sinnet ikke skal komme til overflaten. Men vi ser også eksempler på at noen velger partnere som kan uttrykke sinnet på vegne av dem, sier Løvlie Schibbye. Hun understreker at dilemmaer i barndommen – enten de er knyttet til sinne, sjalusi, ønske om nærhet eller distanse – ofte dukker opp når vi skal velge partner som voksne.

– Ofte ser vi at folk velger de samme problemene på ny. En kvinne som gang på gang faller for gifte menn, kan dypest sett være redd den nærheten et forpliktende forhold vil medføre.

– **HVA MED forelskelsen?** Spiller ikke den noen rolle?

– Jo da. Forelskelse er en deilig, herlig galskap som menneskene fortjener. Mange spør seg hvorfor de tenner på en spesiell person og ikke andre. Det kan ha noe med utseende, status og andre ytre ting å gjøre. Men samtidig vet vi at det ubevisste arbeider lynraskt og fanger opp signaler. Basert på disse signalene kan man raskt føle opphisselse og spenning i forhold til den andre. Ofte er spenningen trigget av intense opplevelser som vi har hatt med foreldrene.

– Kan det ikke være så enkelt at vi gjør rasjonelle valg, og velger en vi tror vi kan leve med?

– Vi vil gjerne være rasjonelle og styre våre valg. Og helst se bort fra at vi også er irrasjonelle og drevet av skjulte krefter, forklarer Løvlie Schibbye, som i boka refererer til flere teoretikere som underbygger hennes teorier. Men boka bygger også på egne erfaringer fra yrkeslivet. Hun har møtt flere par i krise.

Et langt yrkesliv har også lært henne at det ikke finnes noen fasitsvar når det gjelder parforhold.

– Jeg skulle ønske jeg kunne gi deg enkle svar på hvorfor vi velger den vi velger, men det går ikke. Vi mennesker er komplekse, så det finnes ingen absolutter på dette området, sier psykologen.

ANDREA OG ANDREAS møtte hverandre på den første

musikktimen på Hartvig Nissen videregående skole etter sommerferien. For Andrea sa det pang med en gang. Andreas brukte litt lengre tid.

Til tross for at Andrea fortsatte kjærlighetsoffensiven utover høsten, ble de ikke kjærester.

– Rett for juleferien måtte jeg bare finne ut om han var forelsket i meg. Jeg var helt utslitt, sov lite og klar- te ikke å konsentrere meg på skolen. Da tok jeg ham med meg på musikkrommet og spurte ...

– Og da ble vi sammen, avbryter Andreas.

Vi møter dem på Nationaltheatret, hvor komponist og musiker Andreas lager musikk til «Brodrene Løvehjerte», og hvor Andrea har stått på scenen.

Intervjuet burde egentlig vært filmet. Slik at alle fikk se hvordan beina deres fletter seg sammen, hvordan en hånd finner veien til den andres nakkegrop og hvilke blikk de sender hverandre.

– Jeg er like forelsket i dag. Jeg får fremdeles gåse- hud på ryggen når Andreas kommer inn i et rom. Kanskje er forelskelsen det sterkeste vi har sammen. Andrea synes kort og godt at Andreas er et godt menneske. Han får henne til å le og han er snill.

– Også er han veldig flink til å trøste. Jeg tror aldri jeg kunne vært sammen med en som ikke kunne tros- te, sier Andrea, som i humor farer fra den øverste topp til den dypeste dal. Andreas er mye mer stabil.

– Folk sier at vi er så forskjellige. Jeg liker bedre å tenke på at vi er to mennesker som utfyller hverand- re. Det gjør oss sterke sammen, sier Andreas, som sy- nes han er veldig heldig:

– Jeg fikk Andrea. Nå kan det skje mye annet i livet mitt, men jeg fikk i alle fall en fantastisk kone.

FOR FIRE ÅR SIDEN giftet paret seg, i kirken:

– Å gifte seg er å si ja til alt, de små og store ulik- hetene også. Det var en alvorlig, men fantastisk ting å gjøre. Jeg har ikke angret et sekund. Ofte foler jeg at folk ser på meg som litt naiv når jeg snakker så varmt om ekteskapet. Men det er som å ha et trygt rom. Hvis alt annet raser, har jeg i alle fall en utrolig fin kjæreste, sier Andrea.

I mars skal de bli foreldre for første gang.

– Det skal bli veldig rart å få en som er litt av oss begge. Vi gleder oss til å starte vår egen familie – til å bli en liten gjeng, sier Andrea. ►

DAGBLADET 12. OKTOBER 2002 59

FLYVERTINNE Ullriche Brokhaug (29) og selger Ole Brokhaug (32) møtte hverandre på studenttreff på Comeback i Oslo en februarveld for 12 1/2 år siden. Ullriche var egentlig for ung, men sneik seg inn med en fiks Grorud-palme og et søtt smil. Ved baren satt Ole og snakket med noen kamerater.

Nå har de vært samboere i elleve år, og gift i fem. Sammen har de dattera Hermine (3).

– Jeg så ham med en gang jeg kom inn. Han var sporty og fresh. Jeg syntes han var kjempekjekk, forteller Ullriche.

Ole falt for den smilende og humorfylte jenta fra Ski.

– Da jeg dro hjem igjen den kvelden, var jeg utrolig forelsket. Venninnene mine skjønte at dette var alvor, forteller Ullriche.

EN AV VENNINGENE hennes bestemte seg for å hjelpe Ullriche litt på vei. Uten at hun visste om det, hengte venninna en lapp på døra til Ole og ba ham ringe Ullriche.

– Jeg ringte og inviterte henne ut på middag. Vi spiste lasagne på Pizza Nini på Carl Berners plass. Da ble vi kjærester, forteller Ole.

Seks uker seinere flyttet han mer eller mindre inn på jenterommet til Ullriche. Men frieriet skjedde på

gutterommet hans, 2. juledag, cirka ni måneder sei- nere.

– Det var jeg som fridde. Det var virkelig ikke plan- lagt. Vi satt på senga hans, og så spurte jeg om han ville gifte seg med meg. Han ble helt rar i ansiktet, men så sa han ja, forteller Ullriche.

DA VAR HUN 18 og han 20 år. De giftet seg også, men først seks år seinere. Da hadde de rukket å være av- standskjærester, mens han bodde i Frankrike og hun i Spania. Hvorfor ble det dem til slutt?

– Vi er ganske ulike, men tiltrekkes av det den and- re har. Dessuten har vi god kjemi, sier Ole.

– Selv om vi har to ulike liv, har vi klart å bevare fellesskapet. Vi har satset på hverandre, og gir ikke opp når det dukker opp vanskeligheter, understreker Ullriche.

De tror at en gjensidig respekt og beundring for hverandre er fundamentet for forholdet.

– Jeg beundrer Ole for den roen han har. Han er ambisiøs, men er likevel veldig opptatt av privatlivet. Han er kjempeflink til å prioritere Hermine og meg, sier Ullriche.

– Det jeg falt for hos Ullriche, var humøret. Hun er alltid blid. Dessuten er hun utrolig flink til å ta vare på menneskene rundt seg, sier Ole. ►

... og dette mener andre eksperter

SOSIOLOGEN: – Ofte har par samme familiebakgrunn, alder og utdanningsnivå: Da sosiolog Per Tore Granrusten skrev sin hovedoppgave «Like barn leker på samme sted», tok han for seg partnernes ytre fellestrekk. Bakteppet var flere undersøkelser som viser at par ofte har samme familiebakgrunn, alder og utdanningsnivå.

– Partnervalg handler ikke nødvendigvis om at like barn leker best. Først og fremst dreier det seg om at like barn leker på samme arena, sier Granrusten, som i sin studie brukte spørreundersøkelser av 100 studentpar i Trondheim. Halvparten var kjæresten allerede da de kom til studentbyen, resten hadde møtt hverandre der.

Studentene som var kjæresten fra før, kom som regel fra samme kant av landet. Men ofte hadde de svært sprikende ambisjonsnivå. De som ble kjæresten i Trondheim, hadde som regel like ambisjoner og mål. De hadde funnet hverandre i et felles studentmiljø.

– Man kan spørre seg om de var like i utgangspunktet eller om de ble like fordi de havnet på samme arena. Men det fant jeg i grunnen ikke noe svar på, sier Granrusten.

ZOOLOGEN: – Vi lukter oss fram til en som har en annen HLA-type enn oss selv. Den sveitsiske zoologen Claus Wedekind ved Universitetet i Utah mener vi styres av langt mer primitive mekanismer: at blant annet kroppsluktene gjør at folk finner hverandre. I 1995 gjorde Wedekind et forsøk med 93 studenter. Mennene fikk utdelt T-skjorter som de måtte gå med i to netter. De fikk ikke bruke såpe eller deodorant. Deretter ble skjortene lagt i lufttette poser. Til slutt fikk kvinnene velge ut de kroppsluktene de likte best.

På forhånd hadde Wedekind tatt blodprøver av forsøkspersonene for å kartlegge deres HLA-typer, som spiller en viktig rolle i immunforsvaret. Det viste seg at kvinnene var mest tiltrukket av de mennene som hadde mest forskjellig HLA-type enn dem selv. Dette samsvarer med forskning på mus: mus foretrekker å pare seg med dem som har mest forskjellige gener fra dem selv. Wedekinds forsøk viser at mennesker har en luktpreferanse som er HLA-assosiert. Å velge en partner med ulik HLA-type kan kanskje gi avkommet et bedre immunforsvar og forhindre arvelige sykdommer.

BIOLOGEN: – Vi velger partner for å sikre avkommet. Eivind Røskaft mener vi velger partneren vår for å sikre avkommet.

– Det primære målet for de fleste mennesker er jo å sikre sitt eget avkom. Fordi mannen tradisjonelt har hatt forsørgeransvaret, er det viktig for kvinnen å finne en partner med mye ressurser. For henne handler det om å skaffe seg trygghet, sier NTNU-professoren til Magasinet.

Fordi kvinner har en kortere produktiv periode, er mennene opptatt av å finne en partner som ser fruktbare og dermed ungdommelig ut.

– Flere undersøkelser viser at partnerens kropp er mindre viktig for kvinner enn for menn. Når kroppen er viktig for menn, er det biologisk betinget, sier NTNU-professoren.

Men slapp av jenter, det er ingen grunn å strebe etter det radmagre skjønnhetsidealet. Studier viser at «idealkroppen» er ganske bred over hoftene, midjen skal utgjøre rundt 70 prosent av hoftemålet.

– En slik kroppsform signaliserer en god reprodusert verdi, sier Røskaft.

En rekke forsøk viser at det ytre også spiller en stor rolle i makevalget.

– Vi kan jo ikke se genene. Dermed må vi vurdere hverandre ut fra det ytre, sier han.

Biologene har funnet ut at de vi synes er vakre, er mennesker som er symmetriske. Og de som er vakre, oppfatter vi også som sunne mennesker. Dermed blir de attraktive i et formeringsperspektiv.

– En flernasjonalt undersøkelse viser at gifte kvinner har mer symmetriske bryster enn sine ugifte medsøstre, forklarer Røskaft.

Men også fra biologenes ståsted ser det ut til at like barn leker best. Biologiprofessoren opererer med en «skjønnhetsskala» fra en til ti. Er du selv en sekser, er sannsynligheten stor for at din utkårede ligger omtrent likt på skalaen.

– Vi kan jo ikke alle vinne i lotto. Dermed velger vi det beste vi kan få, en som er omtrent som oss selv, sier Røskaft, som understreker at makevalget gjøres på bakgrunn av flere faktorer, som trygghet, ressurser og sosial bakgrunn:

– Har du litt lite av den ene faktoren, kan du jo kompensere med en annen. Det er vel kanskje slik vi kan forklare at en stygg, men rik mann kan få seg en ung, vakker kvinne.

SEXOLOGEN: – Vi velger med både kroppen, følelsene og fornuften. Ofte vinner følelsene. Elsa Almås tror at vi velger både med kroppen, følelsene og fornuften, men at det skal godt gjøres å få de tre til å klaffe samtidig.

– Veldig ofte tror jeg vi lar følelsene bestemme. Vi har et romantisert ideal om at forelskelsen skal bestemme hvem vi skal leve med. På mange måter blir vi fanget i den berusende forelskelsen, sier Almås, som mener det er en del fellestrekk ved måten vi velger partner på. En del av valget er kulturelt betinget: Vi kommer fra en kultur hvor man skal velge den man blir glad i og følge følelsene. Den andre delen handler mer om en følelsesmessig jakt etter trygghet.

– Vi føler oss tiltrukket av det vi har lært oss å bli trygge på i løpet av oppveksten. Ofte ser vi at folk gjentar det mønsteret de har lært seg å kjenne fra barndommen. Har foreldrene vært gode modeller, vil man gjerne repetere det mønsteret og velge en som likner den av foreldrene av motsatt kjønn. Den tredje delen av valget er rent kroppslig, og handler om hvem vi faktisk tenner på. Klarer man å finne en god kombinasjon av de tre, tror jeg man kan få det ganske fint, sier Almås, som påpeker at det en del mennesker ikke velger i det hele tatt.

– De blir valgt, og godtar valget fordi de er redde for at ingen andre vil ha dem. Det kan være en lite gjennomtenkt flukt fra ensomheten. Relativt ofte ser vi folk som har flyktet inn i et parforhold på denne måten, sier sexologen.

► **INGENIØR** Anne-Brit Warholm (33) og grafisk formgiver Petter Nyquist (31) møttes på «et skikkelig rånete diskotek» i Molde for snart sju år siden, ei helg de begge tilfeldigvis besøkte byen. Nå har de vært samboere i 4 ½ år og er foreldre til Rikke (8 md.).

– Hun sto i et heldig lys i baren, under en spot, med hvit skjorte og kort hår. Det var en rent visuell attraksjon, sier Petter. Han bestemte seg for å teste «lommeboktrikset». Han dro fram den gamle, røde lommeboka med hjertevinduer på, og holdt den rett foran øynene på Anne-Brit.

– Jeg skjønte ikke helt hva han ville. Men vi begynte nå å prate. Jeg syntes han var kul, med langt hår og skjegg. Han var annerledes enn alle de kjedelige fyrene på Møre, sier Anne-Brit.

DA ANNE-BRIT flyttet til Oslo for å begynne i ny jobb

62 DAGBLADET 12. OKTOBER 2002

to måneder seinere, dro de på påsketur for å kjøre snowboard. Da ble de kjæresten på ordentlig. Men hvorfor ble det akkurat dem?

– Anne-Brit er sporty, ikke noen pusedame. Det liker jeg veldig godt. Hun er ei sterk dame, som vet hva hun vil. Det synes jeg også er bra, sier Petter.

– Jeg kunne aldri hatt en fyr som bare dasset etter meg, som var enig i alt jeg sa og gjorde. Jeg liker at Petter har sine egne meninger, selv om jeg slett ikke alltid er enig med ham, sier hun.

BEGGE TO er yngstebarn i store søskenflokker, og har en relativt lik bakgrunn.

– Vi kommer fra harmoniske, sosiale familier. Det tror jeg gir litt samme preferanser, sier Petter.

De mener at de er veldig forskjellige, men at hverdagen likevel går relativt knirkfritt fordi begge tar

opp problemene når de dukker opp, fordi de er uformelle og har store mengder selvironi.

Etter snart sju år som kjæresten gir de hverandre følgende skussmål:

– Petter er snill, morsom, rar og har snåle meninger. Det er det som gjør at Petter er Petter, og som gjør at jeg er så glad i ham.

– Anne-Brit er real, ærlig og veldig sot når hun vil. Og selv om hun kanskje begynner å bli lei promp og bæsje-humoren min, ler hun av vitsene mine – og det er viktig. ●

anne.kristin.hjukse@dagbladet.no

www.dagbladet.no/magasinet:

Har foreldrene skylda for barnas partnervalg?